

Z historie Zlínska (Uvítání na prvomájové oslavě).

Dovolte mi, abych Vás již tradičně dnes 1. máje 2026 zde přivítal na tomto památném místě, U památníku, jež připomíná dobu v roce 1945, kdy byl osvobozen Zlín ze jha okupace, z dnů nejtěžší národní poroby v našich dějinách. Ano je tomu již dlouhých 81 let. Odešli do minulosti již ti, kteří byli žijícími účastníky tehdejších událostí a ti kteří na svých bedrech nesli válku, okupaci, boj s fašismem, často nouzi a bídu a ztrátu svých blízkých jak v lágrech, tak i na popravištích, ale i na bojištích v řadách naší zahraniční armády a partyzánských oddílech.

[...]

K událostem, jež vedly ke svobodě jihovýchodní Moravy a města Zlína:

Zlín nebyl na hlavním bojovém směru, ale v těsné blízkosti bojových operací dvou sovětských frontů, mezi nimiž aktivně působily jednotky 1. československé brigády Jana Žižky. Stal se však místem, kterým vedly ústupové cesty fašistických vojsk a kterým hrozilo obklíčení na východní Moravě. Od prvního května Zlínem ustupují Němci a Maďaři. Téhož dne vstupují na Zlínsko Rudá armáda, rumunské jednotky a příslušníci Čs. armádního sboru Vlárským a Lyským průsmykem, z jižního Vsacka a oblasti Uherskohradištska. Na jižním postupovém směru byly posledními obcemi v boji o přístup do Zlína obce Březnice, Kudlov a Jaroslavice.

V bojích, které právě zde nabyly velké intenzity, padlo 8 rudoarmějců a 2 Rumuni.

Dne 2. května sovětská vojska překonala v těžkém kopcovitém terénu za chladného a deštivého počasí a za bojů více jak 20 kilometrů. Znovu získané svobodě se ten den mohlo tak těšit 43 obcí okresu. Ke Zlínu se přiblížila sovětská 40. armáda svým 2. armádním sborem. Jeho 240 divizi velel generálmajor T. F Umanskij a průzkumným oddílům veleli plukovníci Grozněv a Bakájev.

Obyvatelstvo Zlína bylo o vzniku bojů o město informováno v 15 hodin spuštěním sirén. Významnou pomoc vojákům Rudé armády poskytla skupina lidí z řad partyzánů, jejich pomocníků a obyvatel. Rozhořel se boj o důležitá místa ve městě, jichž se zúčastnili partyzáni oddílu Ovčáček, kteří sestoupili z kopců od Lhoty u Malenovic. Němci se ještě v noci z 2. na 3. května pokusili ve městě o několik útoků, ale byli odraženi a vyhnáni.

Ostatní obce se dočkali své vytoužené svobody ve dnech 2. až 6. května 1945. Píší o tom jejich kroniky!

Vyprávějí o tom sepsané vzpomínky občanů a historické dokumenty a filmy!

Naše svoboda byla v těchto dobách draze vykoupena. Prezident Svoboda o tom napsal: „Vzpomeňme, jak lehce jsme o svou svobodu přišli a jak těžce a za jakých obětí jsme ji nabývali.“

Svět se bohužel stále mění a tehdy i potom lidé věřili, že nejstrašnější válka v dějinách lidstva skončila a že již se nikdy nic podobného nebude a nemůže opakovat. Bohužel mýlili se a svět se opět ocitl ve víru válek znovu způsobených ambicemi imperiálních mocností.

[...]

Z okresu Zlín bylo zatčeno a uvězněno v koncentračních táborech, věznicích a káznicích 1 804 občanů a bylo popraveno, umučeno nebo tam zemřelo 1 054 občanů. V bojích při osvobozování našeho okresu padlo 134 vojáků sovětských, 84 rumunských a 51 našich občanů! V našich zahraničních jednotkách padlo našich 41 vojáků. Bojů se zúčastnilo 85 vojáků z okresu Zlín. V 1. partyzánské brigádě Jana Žižky, která byla rozčleněna do 32 oddílů pod velením Dajána Bajanoviče Murzina v okrese Zlín, bojovalo 450 partyzánů a jejich pomocníků. Z nich položilo život za naši svobodu 81! Mnoho lidí u nás neví nebo zapomnělo, že ve druhé světové válce zahynulo, bylo popraveno či padlo v bojích za naši svobodu víc jak 25 tisíc členů tehdejší Komunistické strany Československa! O nich se dnes nehovoří a jména jako Fučík, Jožka Jabůrková, Eduard Urx, Jan Šverma a další mají být zapomenuta. To nesmí být přece dopuštěno.

Věčná sláva padlým hrdinům! Věčná sláva našim osvoboditelům. Vojákům Rudé armády, vojákům 1. čs. armádního sboru, odbojářům a partyzánům!

Smrt fašismu!

Pojďme společně proti válce, fašizaci Evropy!

Josef Nesvadba

Předneseno 1 května 2026, Komenského sady Zlín. Redakčně zkráceno.